

INDHOLD

Forord 9

DEL I: INDLEDNING OG RELIGIONSFILOSOFISK BAGGRUND

1. Indledning til middelalderens antropologi 23

Den sorte middelalder 25

Middelalderens videnskabelige projekt 28

Det jordiske paradys' beliggenhed 32

Antropologiske temaer 35

2. Den jødiske og bibelske baggrund for en kristen antropologi 40

Biblen som antropologisk grundbog 43

Gog, Magog og Alexander den Store 54

De vise mænd fra øst 56

Nye Testamente og barbarerne 59

St. Thomas 62

Fra skabelsen til dommedag 68

Hedenskabet 77

3. Den antikke baggrund for en kristen antropologi 80

Barbaren i græsk tænkning 81

Det romerske barbarbegreb 88

DEL II: DEN KRISTNE ANTROPOLOGI

4. Konsolideringen 95

Clemens fra Alexandria 96

Bardesanes 99

Tertullian 103

Hippolytos fra Rom, Solinus og verdens folk i det 3. århundrede 107

Eusebius fra Caesarea 110

Lactantius og spørgsmålet om kundskaben 112

5. Udfordringen 118

Jeronimus 119

Ambrosius 122

Augustin 124

Paulus Orosius 132

Salvian 138

Priscus	140
Martianus Minneus Felix Capella	141
6. Fra det universelle til det partikulære	145
Jordanes	146
Isidor	150
Kosmas	158
Byzantinsk tænkning og eksistenskæden	160
Den angelske Bede og den germanske Paulus Diaconus	162
Johannes Tzetzes	164
Honorius fra Autun og Lucidarius–Oplyseren	165
Jacob af Vitry	168
Encyklopædier	169
Skolastikken og den begyndende verdsliggørelse:	
Albertus Magnus og Thomas Aquinas	170
Johannes fra Sacrobosco	173
Roger Bacon	174
Environmentalisme	178
Ranulf Higden	179
Nikephoros Gregoras	182
Mod en verdsliggørelse af erkendelsen:	
Pierre d'Ailly og Johann Boemus	183
7. Opdagelsestidens udfordringer	191
Jean Bodin	193
Michel de Montaigne	196
Isaac de la Peyrère og udfordringen af det bibelske verdensbillede	200
Joseph de Acosta	202
Joseph-François Lafitau	211
Jens Kraft og oplysningstænkningens begyndelse	223

DEL III: DEN HELLIGE GEOGRAFI, VERDENSHJØRNERNE

8. Østen 1: Alexander den store	239
Antikkens Østen	239
Den historiske Alexander den Store	253
Den historiske Nektanebo	256
Alexanderlitteraturen	258
Alexander den Store i den hedenske tradition	267
Alexander den Store i den jødiske, kristne og muslimske tradition	285
Alexander den Store som ridder	297

Alexander-romanen i europæisk senmiddelalder	309
Alexander som den jordiske Jesus	320
9. Østen 2: Prester Johannes	
Historiske baggrundsfaktorer	326
Brevet fra Prester Johannes	328
Brevets status og afsender	338
Mongolerne som Prester Johannes	341
Ekspeditionerne til Asiens Prester Johannes	346
Den etiopiske Prester Johannes	352
Ekspeditionerne til Afrikas Prester Johannes	359
10. Østen 3: De rejsende	
Odoric af Pordenone	369
Jordanus Catalanus af Sévérac	372
Giovanni dei Marignolli	373
Den anonyme franciskaner	375
Jean de Mandeville	378
Johannes Schiltberger og Karsten Smeding	388
11. Østen 4: monstre, amazoner, pygmæer og muslimer	
Gog, Magog, Antikrist og de ti forsvundne stammer	391
Amazonerne	405
Pygmæer	417
Muslimer	421
12. Syden	
Antikkens antipodedebat	428
Den kristne antipodedebat	437
Acostas antipodebevis	454
13. Norden	
465	
14. Vesten	
474	
Amerika	479
DEL IV: SAMMENFATNING	
15. Mittelalderens og renæssancens fremmede	
491	
Den kristne genealogi	496
Environmentalismen	498

Teologi og filosofi, åbenbaring og fornuft	499
Renæssancens antropologi	503
Verdsliggørelsen af historien	504
Vildmanden og antikkens hedning	507
Ædle vilde eller naturlige slaver	512
Religion og hedenskab	516
Fra antikkens barbarer til oplysningstidens vilde	520
Litteratur	530
Indeks	545